

Грішнова О. А.
д-р. екон. наук, професор

Козловський А. Т.
аспірант

КНУ імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО–ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Економічний розвиток країни та окремих галузей промисловості не можливий без постійного впровадження інновацій, адже саме шляхом запуску інноваційних продуктів підприємства здатні досягати конкуретних переваг та забезпечувати високий рівень прибутковості через створення доданої вартості. Державна підтримка інноваційної активності підприємств, в тому числі молокопереробної галузі, має бути спрямована на створення такого нормативно–правового поля, яке б заохочувало підприємства до реалізації інноваційних проектів. На жаль, такої мотивації в умовах поточного нормативно–правового забезпечення інноваційної діяльності ще далеко не досягнуто.

Перш за все, необхідно зазначити, що відповідно до чинного українського законодавства, для визнання продукту підприємства «інноваційним», необхідно пройти процедуру реєстрації, основними передумовами якої є [1]:

1) реалізація продукту у вигляді об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, промислового зразка, корисної моделі), на які виробник має державні охоронні документи;

2) реєстрація інноваційного продукту Українським інститутом науково–технічної експертизи та інформації.

Оскільки зазначені вище дії, необхідні для реєстрації продукту як «інноваційного», передбачають суттєві трудо– та часозатрати, лєвова частка продуктів, що могли б відповідати статусу «інноваційного» (такі продукти, що виготовляються в Україні вперше, розробка яких підвищує вітчизняний науково–технічний та технологічний рівень) не проходять державну реєстрацію, а тому не можуть вважатися інноваційними відповідно до українського законодавства.

Додатково слід зазначити, що до 2005 року Законом України «Про інноваційну діяльність» [1] передбачалися особливості в оподаткуванні та митному регулюванні інноваційної діяльності. Відповідно до них підприємства, що мали чинні свідоцтва про реєстрацію інноваційних проектів, впродовж терміну реалізації такого проекту мали суттєві пільги щодо нарахування та сплати податку на додану вартість, податку на прибуток, земельного податку, ввізного мита на устаткування, комплектуючі, матеріали, а також щодо амортизації основних засобів. Після відміни вказаних особливостей в оподаткуванні та митному регулюванні інноваційної діяльності, єдиним напрямом досягнення фінансової вигоди в результаті державної реєстрації інноваційних проектів та продуктів залишилась можливість залучення

фінансування відповідних проектів за рахунок Державного бюджету України, коштів місцевих бюджетів, коштів спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово–кредитних установ.

Отож, зважаючи на складність залучення державних коштів для реалізації інвестиційних проектів приватними підприємствами, та враховуючи відміну податкових та митних пільг, підприємства приватної форми власності на сьогодні не зацікавлені в реєстрації інноваційних проектів та інноваційної продукції, оскільки фактично така реєстрація не приносить жодного економічного ефекту. Це ж стосується підприємств молокопереробної галузі, де більшість впроваджень, що могли б бути визнані інноваційною продукцією, не проходять державну реєстрацію, а тому не можуть вважатися інноваційними відповідно до чинного законодавства.

Попри те, що відповідно до поточного переліку середньострокових напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017-2021 роки [6], продукти молокопереробної галузі не вказані як пріоритетні, існує ряд впроваджень в цій галузі, що могли б бути визнані інноваційними [7, с.15]:

- 1) створення молочної продукції дієтичного спрямування та діабетичного харчування, в якій використовуються безкалорійні підсолоджувачі;
- 2) продукція для вагітних жінок, дітей дошкільного та шкільного віку, немовлят, спортсменів, яка збагачена вітамінами (кальцієм, фтором та ін.);
- 3) продукція для хворих на шлункові захворювання, насичена біфідо- та ацидобактеріями, фруктовими добавками;
- 4) продукція тривалого терміну зберігання, з використанням новітніх технологій її обробки (ультрависокотемпературно оброблена молочна продукція з асептичним фасуванням).

З огляду на проведений аналіз, ми вважаємо, що сучасне нормативно–правове забезпечення інноваційної діяльності не сприяє інвестиційній та інноваційній активності підприємств молокопереробної галузі. Задля вирішення цієї проблеми пропонуємо:

- 1) на законодавчому рівні зафіксувати економічні вигоди від провадження інноваційної діяльності (це стосується як підприємств молокопереробної галузі, так і промисловості загалом), шляхом відновлення або оновлення податкових та митних пільг для підприємств, що реалізують інноваційні проекти. Конкретний механізм та інструменти податкового та митного стимулювання представлені у вітчизняній літературі [4];
- 2) перевести в електронний формат процес реєстрації інноваційних проектів та продуктів, при цьому необхідні зміни мають бути закріплені в «Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів»;
- 3) ввести в законодавче поле (наприклад, через Закон України «Про інноваційну діяльність») термін «інноваційні інвестиції», щодо яких і передбачити відповідні податкові та митні пільги.

Отже, враховуючи економічні реалії функціонування вітчизняних молокопереробних підприємств, ми встановили, що основними проблемами

нормативно–правового забезпечення їх інноваційної діяльності є відсутність економічної мотивації і складність реєстрації інноваційних проектів та інноваційних продуктів. Відповідно, пропонуємо на законодавчому рівні встановити податкові та митні пільги для підприємств, що реалізують інноваційні проекти, водночас спростити процес реєстрації інноваційних проектів та продуктів та закріпити в законі поняття «інноваційних інвестицій» з метою чіткої диференціації даного виду інвестицій від інших видів інвестування.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40–15>
2. Курдиш Р. Ф. Інвестиційно–інноваційні аспекти активізації діяльності молокопереробних підприємств України / Р. Ф. Курдиш // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 776. – С. 264–269. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_776_41
3. Ліпич Л. Моніторинг стану та перспектив розвитку ринку молока й молочних продуктів України / Л. Ліпич, О. Товстенюк, І. Білик // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 2. – С. 56–63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2016_2_12
4. Марченко О. Напрями податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств / О. Марченко, В. Ткаченко // Економіст. – 2013. – № 1. – С. 13–17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_1_9
5. Перелік нормативно–правових документів стосовно інноваційних проектів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/innovacijna–diyalnist–ta–transfer–tehnologij/normativno–pravova–baza–u–sferi–innovacijnoyi–diyalnosti–ta–transferu–tehnologij/shhodo–innovacijnix–proektiv.html>
6. Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017—2021 роки [Електронний ресурс] : постанова №1056 від 28.12.2016 / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249657691>
7. Джемелінська Л. В. Ризик–менеджмент в інноваційній діяльності молокопереробних підприємств України // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 3.